

↑ Egzamin maturalny w 2021 roku

Vademecum nauczyciela

JĘZYK ANGIELSKI

MINISTERSTWO
EDUKACJI
I NAUKI

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

Égzamin maturalny **w 2021 roku**

Vademecum nauczyciela

JĘZYK ANGIELSKI

Ośrodek Rozwoju Edukacji

Warszawa 2021

Tekst komentarza
do wymagań egzaminacyjnych
Mariusz Zysk

Konsultacja merytoryczna
Elżbieta Witkowska

Redakcja i korekta
Elżbieta Gorazińska

Projekt okładki, layout
redakcja techniczna i skład
Wojciech Romerowicz

Elementy graficzne: © Jovan/stock.adobe.com, © Pushkarevskyy/stock.adobe.com,
© absent84/stock.adobe.com, © Julien Eichinger/Fotolia.com, © LynxVector/Fotolia.com

© Ośrodek Rozwoju Edukacji
Warszawa 2021
Wydanie I

ISBN 978-83-66830-13-4

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl
tel. 22 345 37 00

Spis treści

Wprowadzenie	4
1. Wymagania egzaminacyjne	5
2. Komentarz do wymagań egzaminacyjnych	22
2.1. Wymagania egzaminacyjne a podstawa programowa – analiza różnic w treści obu dokumentów na poziomie podstawowym i rozszerzonym	22
2.2. Analiza różnic w treści obydwu dokumentów na poziomie dwujęzycznym	28
2.3. Zmiany w treści zakresu środków gramatycznych	30
2.4. Zmiany w formule egzaminu	31
2.5. Wpływ zmian na proces nauczania oraz przygotowania uczniów do egzaminu	32
2.6. Planowane działania po wprowadzeniu wymagań egzaminacyjnych	35
Bibliografia	36

Wprowadzenie

Polskie władze oświatowe po analizie wyników zeszłorocznych egzaminów oraz uwzględnieniu bieżącej sytuacji epidemicznej w kraju zdecydowały, że wyjątkowo w roku 2021 egzaminy zewnętrzne zostaną przeprowadzone na podstawie wymagań egzaminacyjnych.

Wymagania egzaminacyjne są nowym dokumentem, który został przygotowany na bazie wymagań ogólnych i szczegółowych **podstawy programowej** dla poszczególnych przedmiotów nauczania, wprowadzonej *Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z 27 sierpnia 2012 roku*.

Przyjęcie wymagań egzaminacyjnych poprzedziły prace zespołów eksperckich powołanych przez ministra edukacji i nauki. Do pracy w zespołach zostali zaproszeni specjaliści w zakresie każdego przedmiotu: nauczyciele praktycy, nauczyciele akademicy, przedstawiciele Centralnej Komisji Egzaminacyjnej i komisji okręgowych, którzy opracowywali wymagania.

Zadaniem zespołów było przeanalizowanie obowiązujących podstaw programowych oraz przygotowanie na ich podstawie wymagań egzaminacyjnych dla poszczególnych przedmiotów. Efektem prac była propozycja wymagań, która została poddana konsultacjom społecznym. Ogółem przekazano 2487 uwag lub propozycji, z czego egzaminu maturalnego z języka angielskiego dotyczyło 12 opinii pochodzących od instytucji, doradców metodycznych, nauczycieli oraz innych osób fizycznych.

Propozycje zakładały obniżenie poziomu trudności tekstów będących podstawą zadań sprawdzających umiejętność rozumienia ze słuchu lub tekstów pisanych, a nawet skrócenie tekstów lub zmniejszenie liczby zadań w tej części egzaminu. Zgłoszono ponadto wykreślenie poszczególnych zakresów tematycznych lub przeniesienie ich na poziom rozszerzony. Pojawiały się propozycje, wzorem egzaminu maturalnego z 2020 roku, rezygnacji w przypadku języków obcych z przeprowadzenia egzaminu w formie ustnej. W zakresie środków gramatycznych najczęściej występujące postulaty dotyczyły wykreślenia na poziomie podstawowym takich zagadnień jak strona bierna, mowa zależna, a na poziomie rozszerzonym *have sb do sth/get sb to do sth* i innych rzadziej występujących konstrukcji gramatycznych. Wszystkie zgłoszenia przeanalizowano, część z nich została uwzględniona i w efekcie powstała wersja ostateczna wymagań na egzamin w roku 2021.

1. Wymagania egzaminacyjne

Załącznik nr 2 do *Rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 16 grudnia 2020 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19* (Dz.U 2020, poz. 2314)

Egzamin maturalny z języka obcego nowożytnego

W roku szkolnym 2020/2021 wymagania egzaminacyjne dotyczące egzaminu maturalnego z języka obcego nowożytnego odpowiadają:

- 1) w przypadku wymagań egzaminacyjnych dla egzaminu maturalnego z języka obcego nowożytnego na poziomie **podstawowym** – poziomowi **A2+** (**B1** w zakresie rozumienia wypowiedzi)
- 2) w przypadku wymagań egzaminacyjnych dla egzaminu maturalnego z języka obcego nowożytnego na poziomie **rozszerzonym** – poziomowi **B1+** (**B2** w zakresie rozumienia wypowiedzi)
- 3) w przypadku wymagań egzaminacyjnych dla egzaminu maturalnego z języka obcego nowożytnego na poziomie **dwujęzycznym** – poziomowi **B2+** (**C1** w zakresie rozumienia wypowiedzi) – w skali *Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego*.

W dokumencie dwiema gwiazdkami (***) oznaczono wymagania, z zakresu których będzie przeprowadzana część ustna egzaminu maturalnego, nieobowiązkowa w 2021 r.

III etap edukacyjny

Poziom III.0

Ogólne wymagania egzaminacyjne

- I. Znajomość środków językowych.
Zdający posługuje się bardzo podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.
- II. Rozumienie wypowiedzi.
Zdający rozumie bardzo proste i krótkie wypowiedzi ustne artykułowane wyraźnie i powoli, w standardowej odmianie języka, a także krótkie i proste wypowiedzi pisemne w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

III. Tworzenie wypowiedzi.

Zdający samodzielnie formułuje bardzo krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi **ustne i pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

IV. Reagowanie na wypowiedzi.

Zdający uczestniczy w prostej rozmowie i w typowych sytuacjach reaguje w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, **ustnie lub pisemnie, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

V. Przetwarzanie wypowiedzi.

Zdający zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

Szczegółowe wymagania egzaminacyjne

1. Zdający posługuje się bardzo podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów:
 - 1) człowiek (np. dane personalne, wygląd zewnętrzny, uczucia i emocje, zainteresowania);
 - 2) dom (np. miejsce zamieszkania, opis domu, pomieszczeń domu i ich wyposażenia);
 - 3) szkoła (np. przedmioty nauczania, życie szkoły);
 - 4) praca (np. popularne zawody i związane z nimi czynności, miejsce pracy);
 - 5) życie rodzinne i towarzyskie (np. członkowie rodziny, koledzy, przyjaciele, czynności życia codziennego, formy spędzania czasu wolnego);
 - 6) żywienie (np. artykuły spożywcze, posiłki, lokale gastronomiczne);
 - 7) zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary, sprzedawanie i kupowanie, korzystanie z usług);
 - 8) podróżowanie i turystyka (np. środki transportu, orientacja w terenie, informacja turystyczna, zwiedzanie);
 - 9) kultura (np. dziedziny kultury, uczestnictwo w kulturze);
 - 10) sport (np. popularne dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, imprezy sportowe);
 - 11) zdrowie (np. samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie);
 - 12) technika (np. korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych);
 - 13) świat przyrody (np. pogoda, rośliny i zwierzęta, krajobraz);
 - 14) elementy wiedzy o krajach obszaru nauczanego języka oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu międzykulturowego oraz tematyki integracji europejskiej.
2. Zdający rozumie ze słuchu bardzo proste, krótkie wypowiedzi (np. instrukcje, komunikaty, rozmowy) artykułowane powoli i wyraźnie, w standardowej odmianie języka:
 - 1) reaguje na polecenia;
 - 2) określa główną myśl tekstu;

- 3) znajduje w tekście określone informacje;
 - 4) określa intencje nadawcy/autora tekstu;
 - 5) określa kontekst wypowiedzi (np. czas, miejsce, sytuację, uczestników).
3. Zdający rozumie krótkie, proste wypowiedzi pisemne (np. napisy informacyjne, listy, ulotki reklamowe, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy i proste teksty narracyjne):
- 1) określa główną myśl tekstu;
 - 2) znajduje w tekście określone informacje;
 - 3) określa intencje nadawcy/autora tekstu;
 - 4) określa kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę, formę tekstu).
- **4. Zdający tworzy bardzo krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi ustne:
- 1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca i czynności;
 - 2) opowiada o wydarzeniach życia codziennego;
 - 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
 - 4) opisuje swoje upodobania;
 - 5) wyraża swoje opinie i uczucia;
 - 6) przedstawia intencje i plany na przyszłość.
5. Zdający tworzy bardzo krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi pisemne w formie prostych wyrażen i zdań (np. wiadomość, e-mail, krótki opis):
- 1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca i czynności;
 - 2) opisuje wydarzenia życia codziennego;
 - 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
 - 4) opisuje swoje upodobania;
 - 5) wyraża swoje opinie i uczucia;
 - 6) opisuje intencje i plany na przyszłość.
- **6. Zdający reaguje ustnie w prosty i zrozumiały sposób, w typowych sytuacjach:
- 1) nawiązuje kontakty towarzyskie (np. przedstawia siebie i inne osoby, wita się i żegna, udziela podstawowych informacji na swój temat i pyta o dane rozmówcy i innych osób);
 - 2) stosuje formy grzecznościowe;
 - 3) uzyskuje i przekazuje proste informacje i wyjaśnienia;
 - 4) prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
 - 5) wyraża swoje opinie i życzenia, pyta o opinie i życzenia innych;
 - 6) wyraża swoje emocje (np. radość, niezadowolenie, zdziwienie);
 - 7) wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby;
 - 8) prosi o powtórzenie bądź wyjaśnienie (sprecyzowanie) tego, co powiedział rozmówca.
7. Zdający reaguje w formie prostego tekstu pisanego (np. e-mail, wiadomość) w typowych sytuacjach:
- 1) nawiązuje kontakty towarzyskie (np. przedstawia siebie i inne osoby, udziela podstawowych informacji na swój temat i pyta o dane rozmówcy i innych osób);

- 2) uzyskuje i przekazuje proste informacje i wyjaśnienia (np. wypełnia formularz);
 - 3) prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
 - 4) wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby.
8. Zdający przetwarza tekst **ustnie lub pisemnie:
- 1) przekazuje informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. mapach, symbolach, piktogramach);
 - 2) przekazuje w języku polskim główne myśli lub wybrane informacje z prostego tekstu w języku obcym.
9. Zdający dokonuje samooceny i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. poprawianie błędów).
10. Zdający stosuje strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, rozumienie tekstu zawierającego nieznane słowa i zwroty) i strategie kompensacyjne (np. opis, zastąpienie innym wyrazem) w przypadku, gdy nie zna lub nie pamięta jakiegoś wyrazu.
11. Zdający posiada świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami).

III etap edukacyjny

Poziom III.1

Ogólne wymagania egzaminacyjne

- I. Znajomość środków językowych.
Zdający posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.
- II. Rozumienie wypowiedzi.
Zdający rozumie proste, krótkie wypowiedzi ustne artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka, a także proste wypowiedzi pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.
- III. Tworzenie wypowiedzi.
Zdający samodzielnie formułuje krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi **ustne i pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.
- IV. Reagowanie na wypowiedzi.
Zdający uczestniczy w rozmowie i w typowych sytuacjach reaguje w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, **ustnie lub w formie prostego tekstu, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.
- V. Przetwarzanie wypowiedzi.
Zdający zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

Szczegółowe wymagania egzaminacyjne

1. Zdający posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów:
 - 1) człowiek (np. dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, uczucia i emocje, zainteresowania);
 - 2) dom (np. miejsce zamieszkania, opis domu, pomieszczeń domu i ich wyposażenia);
 - 3) szkoła (np. przedmioty nauczania, życie szkoły);
 - 4) praca (np. popularne zawody i związane z nimi czynności, miejsce pracy);
 - 5) życie rodzinne i towarzyskie (np. okresy życia, członkowie rodziny, koledzy, przyjaciele, czynności życia codziennego, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości, styl życia, konflikty i problemy);
 - 6) żywienie (np. artykuły spożywcze, posiłki i ich przygotowywanie, lokale gastronomiczne);
 - 7) zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary, sprzedawanie i kupowanie, korzystanie z usług, reklama);
 - 8) podróżowanie i turystyka (np. środki transportu, orientacja w terenie, hotel, informacja turystyczna, wycieczki, zwiedzanie);
 - 9) kultura (np. dziedziny kultury, twórcy i ich dzieła, uczestnictwo w kulturze, media);
 - 10) sport (np. dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, imprezy sportowe, sport wyczynowy);
 - 11) zdrowie (np. higieniczny tryb życia, samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie, uzależnienia);
 - 12) nauka i technika (np. odkrycia naukowe, wynalazki, obsługa i korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych, technologie informacyjno-komunikacyjne);
 - 13) świat przyrody (np. pogoda, rośliny i zwierzęta, krajobraz, zagrożenie i ochrona środowiska naturalnego, klęski żywiołowe);
 - 14) życie społeczne (np. konflikty i problemy społeczne, przestępczość);
 - 15) elementy wiedzy o krajach obszaru nauczanego języka oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu międzykulturowego oraz tematyki integracji europejskiej.
2. Zdający rozumie ze słuchu proste, krótkie, typowe wypowiedzi (np. instrukcje, komunikaty, ogłoszenia, rozmowy) artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka:
 - 1) reaguje na polecenia;
 - 2) określa główną myśl tekstu;
 - 3) znajduje w tekście określone informacje;

- 4) określa intencję nadawcy/autora tekstu;
 - 5) określa kontekst wypowiedzi (np. czas, miejsce, sytuację, uczestników);
 - 6) w podstawowym zakresie rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi.
3. Zdający rozumie proste wypowiedzi pisemne (np. napisy informacyjne, listy, broszury, ulotki reklamowe, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, instrukcje obsługi, proste artykuły prasowe i teksty narracyjne):
- 1) określa główną myśl tekstu;
 - 2) określa główną myśl poszczególnych części tekstu;
 - 3) znajduje w tekście określone informacje;
 - 4) określa intencję nadawcy/autora tekstu;
 - 5) określa kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę, formę tekstu);
 - 6) rozpoznaje związki pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu;
 - 7) w podstawowym zakresie rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi.
- **4. Zdający tworzy krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi ustne:
- 1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca, zjawiska i czynności;
 - 2) opowiada o wydarzeniach życia codziennego;
 - 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
 - 4) relacjonuje wydarzenia z przeszłości;
 - 5) wyraża i uzasadnia swoje opinie, poglądy i uczucia;
 - 6) przedstawia opinie innych osób;
 - 7) przedstawia intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
 - 8) opisuje doświadczenia swoje i innych osób;
 - 9) w podstawowym zakresie stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji.
5. Zdający tworzy krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi pisemne (np. wiadomość, e-mail, krótki list prywatny):
- 1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca, zjawiska i czynności;
 - 2) opisuje wydarzenia życia codziennego;
 - 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
 - 4) relacjonuje wydarzenia z przeszłości;
 - 5) wyraża i uzasadnia swoje poglądy, uczucia;
 - 6) przedstawia opinie innych osób;
 - 7) opisuje intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
 - 8) opisuje doświadczenia swoje i innych osób;
 - 9) w podstawowym zakresie stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji.
- **6. Zdający reaguje ustnie w sposób zrozumiały w typowych sytuacjach:
- 1) nawiązuje kontakty towarzyskie (np. przedstawia siebie i inne osoby, wita się i żegna, udziela podstawowych informacji na swój temat i pyta o dane rozmówcy i innych osób);
 - 2) rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę;
 - 3) stosuje formy grzecznościowe;

- 4) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia;
 - 5) prowadzi proste negocjacje w typowych sytuacjach życia codziennego (np. wymiana zakupionego towaru);
 - 6) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje i sugestie;
 - 7) prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
 - 8) wyraża swoje opinie, intencje, preferencje i życzenia, pyta o opinie, preferencje i życzenia innych, zgadza się, sprzeciwia się;
 - 9) wyraża swoje emocje (np. radość, niezadowolenie, zdziwienie);
 - 10) prosi o radę i udziela rady;
 - 11) wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby;
 - 12) wyraża skargę, przeprasza, przyjmuje przeprosiny;
 - 13) prosi o powtórzenie bądź wyjaśnienie (sprecyzowanie) tego, co powiedział rozmówca.
7. Zdający reaguje w formie prostego tekstu pisanego (np. e-mail, wiadomość, krótki list prywatny) w typowych sytuacjach:
- 1) nawiązuje kontakty towarzyskie (np. przedstawia siebie i inne osoby, udziela podstawowych informacji na swój temat i pyta o dane rozmówcy i innych osób);
 - 2) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia (np. wypełnia formularz);
 - 3) prowadzi proste negocjacje w typowych sytuacjach życia codziennego (np. uzgadnianie formy spędzania czasu);
 - 4) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje i sugestie;
 - 5) prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
 - 6) wyraża swoje opinie, intencje, preferencje i życzenia, pyta o opinie, preferencje i życzenia innych, zgadza się, sprzeciwia się;
 - 7) wyraża swoje emocje (np. radość, niezadowolenie, zdziwienie);
 - 8) prosi o radę i udziela rady;
 - 9) wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby;
 - 10) wyraża skargę, przeprasza, przyjmuje przeprosiny.
8. Zdający przetwarza tekst **ustnie lub pisemnie:
- 1) przekazuje w języku obcym informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. wykresach, mapach, symbolach, piktogramach) oraz tekstach obcojęzycznych;
 - 2) przekazuje w języku polskim główne myśli lub wybrane informacje z tekstu w języku obcym;
 - 3) przekazuje w języku obcym informacje sformułowane w języku polskim.
9. Zdający dokonuje samooceny i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. poprawianie błędów).
10. Zdający stosuje strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, rozumienie tekstu zawierającego nieznanne słowa i zwroty) i strategie kompensacyjne (np. zastąpienie innym wyrazem, opis, środki niewerbalne) w przypadku, gdy nie zna lub nie pamięta wyrazu.
11. Zdający posiada świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami).

IV etap edukacyjny (poziom podstawowy i rozszerzony)

Poziom IV.1.P i poziom IV.1.R

Ogólne wymagania egzaminacyjne

POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
I. Znajomość środków językowych.	
Zdający posługuje się w miarę rozwiniętym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych) umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.	Zdający posługuje się bogatym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych) umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.
II. Rozumienie wypowiedzi.	
Zdający rozumie proste, typowe wypowiedzi ustne, artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka, a także proste wypowiedzi pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.	Zdający rozumie wypowiedzi ustne i pisemne o różnorodnej formie i długości, w różnych warunkach odbioru, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.
III. Tworzenie wypowiedzi.	
Zdający samodzielnie formułuje krótkie, proste, zrozumiałe wypowiedzi **ustne i pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.	Zdający tworzy płynne i zrozumiałe, **dłuższe wypowiedzi ustne oraz dłuższe wypowiedzi pisemne, bogate i spójne pod względem treści, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.
IV. Reagowanie na wypowiedzi.	
Zdający uczestniczy w rozmowie i w typowych sytuacjach reaguje w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, **ustnie lub pisemnie, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.	Zdający reaguje płynnie, w formie **ustnej i pisemnej, w różnorodnych, bardziej złożonych sytuacjach, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.
V. Przetwarzanie wypowiedzi.	
Zdający zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.	Zdający zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

Szczegółowe wymagania egzaminacyjne

POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
1. Zdający posługuje się w miarę rozwiniętym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych	1. Zdający posługuje się bogatym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych
<p style="text-align: center;">w zakresie następujących tematów:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) człowiek (np. dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, uczucia i emocje, zainteresowania, problemy etyczne – tylko poziom rozszerzony); 2) dom (np. miejsce zamieszkania, opis domu, pomieszczeń domu i ich wyposażenia, wynajmowanie, kupno i sprzedaż mieszkania); 3) szkoła (np. przedmioty nauczania, oceny i wymagania, życie szkoły, kształcenie pozaszkolne); 4) praca (np. zawody i związane z nimi czynności, warunki pracy i zatrudnienia, praca dorywcza, rynek pracy – tylko poziom rozszerzony); 5) życie rodzinne i towarzyskie (np. okresy życia, członkowie rodziny, koledzy, przyjaciele, czynności życia codziennego, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości, styl życia, konflikty i problemy); 6) żywność (np. artykuły spożywcze, posiłki i ich przygotowanie, lokale gastronomiczne, diety); 7) zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary, sprzedawanie i kupowanie, reklama, korzystanie z usług, środki płatnicze – tylko poziom rozszerzony, banki – tylko poziom rozszerzony, ubezpieczenia – tylko poziom rozszerzony); 8) podróżowanie i turystyka (np. środki transportu, informacja turystyczna, baza noclegowa, wycieczki, zwiedzanie, wypadki – tylko poziom rozszerzony); 9) kultura (np. dziedziny kultury, twórcy i ich dzieła, uczestnictwo w kulturze, media); 10) sport (np. dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, imprezy sportowe, sport wyczynowy); 11) zdrowie (np. samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie, higieniczny tryb życia, niepełnosprawni, uzależnienia, ochrona zdrowia); 12) nauka i technika (np. odkrycia naukowe, wynalazki, obsługa i korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych, awarie – tylko poziom rozszerzony, technologie informacyjno-komunikacyjne); 13) świat przyrody (np. klimat, świat roślin i zwierząt, krajobraz, zagrożenia i ochrona środowiska naturalnego, klęski żywiołowe, katastrofy, przestrzeń kosmiczna – tylko poziom rozszerzony); 14) państwo i społeczeństwo (np. organizacje społeczne i międzynarodowe, przestępczość, polityka społeczna – tylko poziom rozszerzony, gospodarka – tylko poziom rozszerzony); 15) elementy wiedzy o krajach obszaru nauczanego języka oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu międzykulturowego oraz tematyki integracji europejskiej, w tym znajomość problemów pojawiających się na styku różnych kultur i społeczności. 	

<p>2. Zdający rozumie ze słuchu proste, typowe wypowiedzi (np. instrukcje, komunikaty, ogłoszenia, rozmowy) artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) określa główną myśl tekstu; 2) określa główną myśl poszczególnych części tekstu; 3) znajduje w tekście określone informacje; 4) określa intencje nadawcy/autora tekstu; 5) określa kontekst wypowiedzi (np. czas, miejsce, sytuację, uczestników); 6) w podstawowym zakresie rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi. 	<p>2. Zdający rozumie ze słuchu teksty o różnorodnej formie i długości (np. rozmowy, dyskusje, wywiady, wykłady, komunikaty, instrukcje, wiadomości, audycje radiowe). Zdający spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) oddziela fakty od opinii; 2) rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi.
<p>3. Zdający rozumie proste wypowiedzi pisemne (np. napisy informacyjne, listy, broszury, ulotki reklamowe, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, instrukcje obsługi, proste artykuły prasowe i teksty narracyjne):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) określa główną myśl tekstu; 2) określa główną myśl poszczególnych części tekstu; 3) znajduje w tekście określone informacje; 4) określa intencje nadawcy/autora tekstu; 5) określa kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę, formę tekstu); 6) rozpoznaje związki pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu; 7) w podstawowym zakresie rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi. 	<p>3. Zdający rozumie wypowiedzi pisemne o różnorodnej formie i długości (np. artykuły prasowe, recenzje, wywiady, teksty literackie). Zdający spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) oddziela fakty od opinii; 2) rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi.
<p>**4. Zdający tworzy krótkie, proste, zrozumiałe, wypowiedzi ustne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca, zjawiska i czynności; 2) opowiada o wydarzeniach życia codziennego i komentuje je; 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości; 4) relacjonuje wydarzenia z przeszłości; 	<p>**4. Zdający tworzy płynne i zrozumiałe, dłuższe wypowiedzi ustne. Zdający spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji.

<ul style="list-style-type: none"> 5) wyraża i uzasadnia swoje opinie, poglądy i uczucia; 6) przedstawia opinie innych osób; 7) przedstawia zalety i wady różnych rozwiązań i poglądów; 8) opisuje intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość; 9) opisuje doświadczenia swoje i innych osób; 10) wyraża pewność, przypuszczenie, wątpliwości dotyczące zdarzeń z przeszłości, teraźniejszości i przyszłości; 11) w podstawowym zakresie stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji. 	
<p>5. Zdający tworzy krótkie, proste, zrozumiałe wypowiedzi pisemne (np. wiadomość, e-mail, list prywatny):</p> <ul style="list-style-type: none"> 1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca, zjawiska i czynności; 2) opisuje wydarzenia życia codziennego i komentuje je; 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości; 4) relacjonuje wydarzenia z przeszłości; 5) wyraża i uzasadnia swoje opinie, poglądy i uczucia; 6) przedstawia opinie innych osób; 7) przedstawia zalety i wady różnych rozwiązań i poglądów; 8) opisuje intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość; 9) opisuje doświadczenia swoje i innych; 10) wyraża pewność, przypuszczenie, wątpliwości dotyczące zdarzeń z przeszłości, teraźniejszości i przyszłości; 11) stosuje zasady konstruowania tekstów o różnym charakterze; 12) w podstawowym zakresie stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji. 	<p>5. Zdający tworzy dłuższe wypowiedzi pisemne (np. list formalny, rozprawka, artykuł), bogate i spójne pod względem treści. Zdający spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji; 2) przedstawia w logicznym porządku argumenty za i przeciw danej tezie lub rozwiązaniu.

<p>**6. Zdający reaguje ustnie w sposób zrozumiały, w typowych sytuacjach:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) nawiązuje kontakty towarzyskie (np. przedstawia siebie i inne osoby, udziela podstawowych informacji na swój temat i pyta o dane rozmówcy i innych osób); 2) rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę; 3) stosuje formy grzecznościowe; 4) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia; 5) prowadzi proste negocjacje w typowych sytuacjach życia codziennego (np. wymiana zakupionego towaru); 6) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje i sugestie; 7) prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia; 8) wyraża swoje opinie, intencje, preferencje i życzenia, pyta o opinie, preferencje i życzenia innych; 9) wyraża emocje (np. radość, niezadowolenie, zdziwienie); 10) prosi o radę i udziela rady; 11) wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby; 12) wyraża skargę, przeprasza, przyjmuje przeprosiny; 13) prosi o powtórzenie bądź wyjaśnienie tego, co powiedział rozmówca. 	<p>**6. Zdający reaguje ustnie w sposób płynny w różnorodnych, bardziej złożonych sytuacjach w zakresie wymagań określonych dla poziomu podstawowego.</p>
<p>7. Zdający reaguje w formie prostego tekstu pisanego (np. e-mail, wiadomość, list prywatny) w typowych sytuacjach:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) nawiązuje kontakty towarzyskie (np. przedstawia siebie i inne osoby, udziela podstawowych informacji na swój temat i pyta o dane rozmówcy i innych osób); 2) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia; 3) prowadzi proste negocjacje (np. uzgadnianie formy spędzania czasu); 	<p>7. Zdający reaguje w formie dłuższego, złożonego tekstu pisanego (np. list formalny) w sytuacjach formalnych i nieformalnych. Zdający spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego, a ponadto:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) prowadzi negocjacje w trudnych sytuacjach życia codziennego (np. niezasłużone oskarżenie, spowodowanie szkody); 2) ustosunkowuje się do opinii innych osób;

<ul style="list-style-type: none"> 4) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje i sugestie; 5) prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia; 6) wyraża swoje opinie, intencje, preferencje i życzenia, pyta o opinie, preferencje i życzenia innych, zgadza się i sprzeciwia; 7) wyraża emocje (np. radość, niezadowolenie, zdziwienie); 8) prosi o radę i udziela rady; 9) wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby; 10) wyraża skargę, przeprasza, przyjmuje przeprosiny. 	<ul style="list-style-type: none"> 3) przedstawia opinie i argumenty, odpiera argumenty przeciwnie; 4) komentuje, akceptuje lub kwestionuje zdanie innych; 5) spekuluje na temat przyczyn i konsekwencji zdarzeń przeszłych i przyszłych; 6) wysuwa i rozważa hipotezy.
<p>8. Zdający przetwarza tekst **ustnie lub pisemnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1) przekazuje w języku obcym informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. wykresach, mapach, symbolach, piktogramach) oraz tekstach obcojęzycznych; 2) przekazuje w języku polskim główne myśli lub wybrane informacje z tekstu w języku obcym; 3) przekazuje w języku obcym informacje sformułowane w języku polskim. 	<p>8. Zdający przetwarza tekst **ustnie lub pisemnie. Zdający spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego.</p>
<ul style="list-style-type: none"> 9. Zdający dokonuje samooceny i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. poprawianie błędów). 10. Zdający stosuje strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, rozumienie tekstu zawierającego nieznane słowa i zwroty) oraz strategie kompensacyjne (np. parafraza, definicja) w przypadku, gdy nie zna lub nie pamięta jakiegoś wyrazu. 11. Zdający posiada świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami). 	

IV etap edukacyjny (poziom dwujęzyczny)

Poziom IV.2

Ogólne wymagania egzaminacyjne

I. Znajomość środków językowych.

Zdający posługuje się bogatym zasobem złożonych środków językowych, w tym wyrażen idiomatycznych, oraz bogatą frazeologią, a także wykazuje się wysokim poziomem poprawności gramatycznej, fonetycznej i ortograficznej, umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych.

II. Rozumienie wypowiedzi.

Zdający rozumie skomplikowane wypowiedzi ustne i pisemne na różne, także abstrakcyjne tematy, o różnorodnej formie i długości, w różnych odmianach języka i warunkach odbioru, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

III. Tworzenie wypowiedzi.

Zdający tworzy płynne, szczegółowe i logicznie skonstruowane dłuższe wypowiedzi **ustne i pisemne na różnorodne tematy, bogate i spójne pod względem treści, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

IV. Reagowanie na wypowiedzi.

Zdający reaguje swobodnie, płynnie, w formie **ustnej i pisemnej, w różnorodnych, także złożonych sytuacjach, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

V. Przetwarzanie wypowiedzi.

Zdający zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

Szczegółowe wymagania egzaminacyjne

1. Zdający posługuje się bogatym zasobem środków językowych, w tym wyrażen idiomatycznych, oraz bogatą frazeologią, a także wykazuje się wysokim poziomem poprawności gramatycznej, fonetycznej i ortograficznej, umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w szerokim zakresie tematów, z uwzględnieniem wiedzy o krajach obszaru nauczanego języka (elementów literatury, historii, geografii, socjologii) oraz tematyki integracji europejskiej i problemów pojawiających się na styku różnych kultur i społeczności.
2. Zdający rozumie ze słuchu teksty o różnorodnej tematyce, formie i długości (np. rozmowy, dyskusje, wywiady, wykłady, debaty, komunikaty, instrukcje, wiadomości, audycje radiowe i telewizyjne, filmy), w różnych warunkach odbioru:
 - 1) określa główną myśl tekstu;
 - 2) określa główną myśl poszczególnych części tekstu;
 - 3) znajduje w tekście określone informacje;

- 4) określa postawy i intencje nadawcy/autora tekstu;
 - 5) określa kontekst wypowiedzi (np. czas, miejsce, sytuację, uczestników);
 - 6) oddziela fakty od opinii;
 - 7) określa relacje i uczucia między rozmówcami;
 - 8) rozpoznaje związki pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu;
 - 9) rozróżnia formalny i nieformalny styl tekstu;
 - 10) klasyfikuje informacje i układa je w określonym porządku;
 - 11) rozpoznaje niejednoznaczność wypowiedzi i powodujące ją środki stylistyczne i zjawiska językowe (np. idiomy, homonimy, metafory);
 - 12) rozpoznaje odniesienia do kontekstu cywilizacyjno-kulturowego i znaczenie symboli kulturowych;
 - 13) rozpoznaje znaczenia ukryte, wyrażone pośrednio, aluzje;
 - 14) interpretuje teksty kultury.
3. Zdający rozumie złożone wypowiedzi pisemne o różnorodnej tematyce, formie i długości (np. artykuły prasowe, teksty popularnonaukowe, recenzje, wywiady, teksty literackie):
- 1) określa główną myśl tekstu;
 - 2) określa główną myśl poszczególnych części tekstu;
 - 3) znajduje w tekście określone informacje;
 - 4) określa postawy i intencje nadawcy/autora tekstu;
 - 5) określa kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę, formę tekstu);
 - 6) oddziela fakty od opinii;
 - 7) rozpoznaje związki pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu;
 - 8) rozróżnia formalny i nieformalny styl tekstu;
 - 9) klasyfikuje informacje i układa je w określonym porządku;
 - 10) rozpoznaje środki stylistyczne i zjawiska językowe powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (np. idiomy, homonimy, metafory, ironię);
 - 11) rozpoznaje odniesienia do kontekstu cywilizacyjno-kulturowego i znaczenie symboli kulturowych;
 - 12) rozpoznaje znaczenia ukryte, wyrażone pośrednio, oraz aluzje;
 - 13) interpretuje teksty kultury.
- **4. Zdający tworzy różnorodne, szczegółowe, płynne i zrozumiałe, wieloaspektowe wypowiedzi ustne:
- 1) szczegółowo opisuje ludzi, przedmioty, miejsca, zjawiska i czynności;
 - 2) opowiada o wydarzeniach życia codziennego i komentuje je;
 - 3) przedstawia fakty i relacjonuje wydarzenia z przeszłości i teraźniejszości;
 - 4) opisuje doświadczenia swoje i innych osób;
 - 5) opisuje intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
 - 6) wyraża opinie, poglądy i uczucia swoje i innych osób i popiera je trafnymi argumentami i przykładami;
 - 7) wyraża pewność, przypuszczenie, wątpliwości dotyczące zdarzeń z przeszłości, teraźniejszości i przyszłości;

- 8) przedstawia w logicznym porządku argumenty za i przeciw danej tezie lub rozwiązaniu, kończy wypowiedź konkluzją;
 - 9) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji, dostosowuje styl wypowiedzi do potencjalnego odbiorcy.
5. Zdający tworzy różnorodne wypowiedzi pisemne o określonej długości (np. list formalny, rozprawka, artykuł), bogate i spójne pod względem treści:
- 1) szczegółowo opisuje ludzi, przedmioty, miejsca, zjawiska i czynności;
 - 2) opisuje wydarzenia życia codziennego i komentuje je;
 - 3) przedstawia fakty i relacjonuje wydarzenia z przeszłości i teraźniejszości;
 - 4) opisuje doświadczenia swoje i innych osób;
 - 5) opisuje intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
 - 6) wyraża opinie, poglądy i uczucia swoje i innych osób i popiera je trafnymi argumentami i przykładami;
 - 7) wyraża pewność, przypuszczenie, wątpliwości dotyczące zdarzeń z przeszłości, teraźniejszości i przyszłości;
 - 8) przedstawia w logicznym porządku argumenty za i przeciw danej tezie lub rozwiązaniu, kończy wypowiedź konkluzją;
 - 9) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji, dostosowuje styl wypowiedzi do potencjalnego odbiorcy;
 - 10) stosuje zasady konstruowania tekstów o różnym charakterze.
- **6. Zdający reaguje ustnie w sposób płynny w różnorodnych, także złożonych sytuacjach:
- 1) nawiązuje kontakty towarzyskie (np. przedstawia siebie i inne osoby, udziela informacji na swój temat i pyta o dane rozmówcy i innych osób);
 - 2) stosuje formy grzecznościowe i dostosowuje styl wypowiedzi do odbiorcy;
 - 3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia;
 - 4) prosi o powtórzenie bądź wyjaśnienie tego, co powiedział rozmówca;
 - 5) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje i sugestie;
 - 6) prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
 - 7) wyraża swoje opinie, intencje, preferencje i życzenia, pyta o opinie, preferencje i życzenia innych;
 - 8) prosi o radę i udziela rady;
 - 9) wyraża emocje (np. radość, niezadowolenie, zdziwienie);
 - 10) wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby;
 - 11) wyraża skargę, przeprasza, przyjmuje przeprosiny;
 - 12) prowadzi negocjacje, także w trudnych sytuacjach;
 - 13) aktywnie uczestniczy w rozmowie i dyskusji: przedstawia opinie i argumenty, komentuje, zgadza się lub kwestionuje zdanie innych uczestników dyskusji, odpiiera argumenty przeciwne, umiejętnie nawiązuje do wypowiedzi innych osób;
 - 14) przedstawia zalety i wady różnych rozwiązań, poglądów; ocenia je;
 - 15) wysuwa i rozważa hipotezy, spekuluje na temat przyczyn i konsekwencji zdarzeń przeszłych i przyszłych.

7. Zdający reaguje w formie dłuższego, złożonego tekstu pisanego (np. list) w sytuacjach formalnych i nieformalnych:
- 1) nawiązuje kontakty towarzyskie (np. przedstawia się i inne osoby, udziela informacji na swój temat i pyta o dane rozmówcy i innych osób);
 - 2) stosuje formy grzecznościowe i dostosowuje styl wypowiedzi do odbiorcy;
 - 3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia;
 - 4) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje i sugestie;
 - 5) prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
 - 6) wyraża swoje opinie, intencje, preferencje i życzenia, pyta o opinie, preferencje i życzenia innych, zgadza się i sprzeciwia;
 - 7) prosi o radę i udziela rady;
 - 8) wyraża emocje (np. radość, niezadowolenie, zdziwienie);
 - 9) wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby;
 - 10) wyraża skargę, przeprasza, przyjmuje przeprosiny;
 - 11) prowadzi negocjacje, także w trudnych sytuacjach;
 - 12) przedstawia opinie i argumenty, ustosunkowuje się do opinii innych osób, odpira argumenty przeciwne;
 - 13) przedstawia zalety i wady różnych rozwiązań, poglądów;
 - 14) wysuwa i rozważa hipotezy, spekuluje na temat przyczyn i konsekwencji zdarzeń przeszłych i przyszłych.
8. Zdający przetwarza **ustnie lub pisemnie teksty z różnych dziedzin życia, o różnej długości i stopniu złożoności:
- 1) przekazuje informację usłyszaną lub przeczytaną w języku obcym;
 - 2) przekazuje w języku obcym informacje sformułowane w języku polskim;
 - 3) przekazuje informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. wykresach, mapach, tabelach, symbolach, piktogramach);
 - 4) streszcza fragment usłyszanego lub przeczytanego tekstu;
 - 5) sporządza szczegółowe notatki z wysłuchanego tekstu.
9. Zdający dokonuje samooceny i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. poprawianie błędów), a także świadomie pracuje nad redakcją swoich tekstów (planuje wypowiedź, poprawia błędy).
10. Zdający stosuje strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, rozumienie tekstu zawierającego nieznanne słowa i zwroty) oraz strategie kompensacyjne (np. parafraza, definicja) w przypadku, gdy nie zna lub nie pamięta jakiegoś wyrazu.
11. Zdający posiada świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami).

2. Komentarz do wymagań egzaminacyjnych

2.1. Wymagania egzaminacyjne a podstawa programowa – analiza różnic w treści obu dokumentów na poziomie podstawowym i rozszerzonym

Poniższa analiza zmian podstawy programowej dotyczyć będzie jedynie IV etapu edukacyjnego, czyli poziomów: IV.1P (odnoszącego się do poziomu podstawowego na egzaminie), IV.1R (poziom rozszerzony) oraz IV.2 (poziom dwujęzyczny) w odniesieniu do wymagań egzaminacyjnych. Analiza zmian nie będzie odnosić się do treści podstawy programowej dotyczącej poziomu IV.0, ponieważ nie stanowi on podstawy do przeprowadzania egzaminu maturalnego. Poziom IV.0 przeznaczony jest dla uczniów, którzy rozpoczęli kształcenie w zakresie danego języka obcego nowożytnego w szkole ponadgimnazjalnej.

Ogólna zasada dotycząca wprowadzania zmian polegała na redukcji treści w podstawie programowej poprzez usunięcie lub zmianę treści niektórych zapisów, zwłaszcza jeśli nie podlegają one sprawdzeniu w sytuacji egzaminacyjnej. Kolejną zasadą, która przyświecała zespołowi pracującemu nad przygotowaniem wymagań egzaminacyjnych, było ograniczenie podstawy programowej w taki sposób, aby materiał najtrudniejszy, najbardziej skomplikowany, najczęściej wprowadzany w ostatnich miesiącach tuż przed egzaminem nie był sprawdzany podczas egzaminu.

Proces wprowadzania zmian był przeprowadzany tak, żeby nie naruszać spójności wymagań pomiędzy poszczególnymi etapami edukacyjnymi, np. żeby nie wykreślić na egzaminie maturalnym pewnych wymagań sprawdzanych na egzaminie ósmoklasisty. Kolejną zasadą było wymaganie umiejętności kluczowych dla danego etapu kształcenia językowego. Ponadto brak pewnych struktur leksykalno-gramatycznych pomimo swojej złożoności, np. strony biernej, uniemożliwiłby korzystanie z tekstów na odpowiednim poziomie językowym jako podstawy do konstruowania zadań.

W przypadku języków obcych nowożytnych **kluczowa zmiana wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego** dotyczy poziomu biegłości językowej (wyrażonego w nawiązaniu do poziomu *Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego*), jaki powinien osiągnąć uczeń na zakończenie szkoły ponadgimnazjalnej.

Na potrzeby wymagań egzaminacyjnych na rok 2021 przyjęto, że oczekiwanym poziomem biegłości dla poszczególnych wariantów podstawy programowej będzie:

- 1) dla zakresu IV.1.P (poziom podstawowy egzaminu maturalnego) – poziom **A2+** (**B1** w zakresie rozumienia wypowiedzi)

- 2) dla zakresu IV.1.R (poziom rozszerzony egzaminu maturalnego) – poziom **B1+** (**B2** w zakresie rozumienia wypowiedzi)
- 3) dla zakresu IV.2 (poziom dwujęzyczny egzaminu maturalnego) – poziom **B2+** (**C1** w zakresie rozumienia wypowiedzi)

Zmiana ta dotyczy głównie sprawności produktywnych, czyli tworzenia wypowiedzi ustnej i pisemnej. W kontekście rozumienia tekstów słuchanych i czytanych poziom nie został obniżony.

Pozostałe zmiany dotyczą wymagań szczegółowych podstawy programowej. Jedną z podstawowych zmian było zastąpienie słowa „uczeń” z podstawy programowej określeniem „zdający” w wymaganiach egzaminacyjnych, gdyż wymagania egzaminacyjne odnoszą się do sytuacji egzaminacyjnej. Bardzo ważną zmianą w wymaganiach egzaminacyjnych w językach obcych nowożytnych w stosunku do podstawy programowej są zmiany w zakresach tematycznych określonych w podstawie programowej. Niektóre bardziej wymagające tematy zostały przesunięte tylko na poziom rozszerzony, kilka tematów charakteryzujących się zaawansowanym słownictwem usunięto z wymagań egzaminacyjnych.

W ostatecznej wersji wymagań nie występuje temat „system oświaty” z zakresu tematycznego „szkoła”, „struktura państwa”, „urzędy” oraz „konflikty wewnętrzne i międzynarodowe” – z zakresu „państwo i społeczeństwo”. Kilka innych tematów zostało przeniesionych tylko na poziom rozszerzony. Tak stało się z tematem „problemy etyczne” z zakresu „człowiek”, „rynek pracy” z zakresu „praca”, czy chociażby „przestrzeń kosmiczna” z zakresu „świat przyrody”. Przykładów na takie przesunięcie tematów na poziom rozszerzony jest znacznie więcej. Aby zapoznać się z nimi, warto przanalizować wymagania egzaminacyjne – obok tematu, który został przeniesiony na poziom rozszerzony jest zapis „tylko poziom rozszerzony”.

Należy podkreślić, że wskazane w wymaganiach egzaminacyjnych zakresy tematyczne stanowią jedynie przykłady tematyki, która może być realizowana podczas zajęć z języka obcego. W związku z tym nauczyciel ma pełną dowolność doboru zakresu tematycznego w ramach każdego tematu. Jednakże z powodu tego, że często te przykładowe zakresy tematyczne traktowane są jako obowiązkowe, w wymaganiach egzaminacyjnych, poprzez wykreślenie, wskazano te zakresy, których nie będą dotyczyły zadania sprawdzające tworzenie tekstów pisanych. Co więcej, taki zakres tematyczny nie może być głównym tematem tekstów wykorzystanych w zadaniach sprawdzających umiejętność rozumienia ze słuchu bądź rozumienia tekstów pisanych. Przesunięcie tematu tylko na poziom rozszerzony oznacza, że nie będzie on mógł być podstawą tekstu wykorzystanego na egzaminie na poziomie podstawowym.

Przeanalizujemy poniższy przypadek zadania 5.1. znajdującego się w arkuszu egzaminacyjnym, przygotowanym do wykorzystania w maju 2020 roku.

Przeczytaj trzy teksty związane z kosmosem. Z podanych odpowiedzi wybierz właściwą, zgodną z treścią tekstu. Zakreśl jedną z liter: A, B albo C.

Tekst 1.

A NIGHT IN SPACE

Have you ever dreamt of travelling to **space** and spending a night on a **space station**? If you have, book yourself into the **Space Suite** of the Grand Hotel in Zurich, Switzerland. The room comes with a “**zero-gravity bed**” that seems to **float above the floor** and a two-screen video installation visualizing **space from Earth’s orbit**. Inside you’ll also find books and movies about **space travel** and pictures of **galaxies**. The designer’s task wasn’t to create a comfortable bedroom but rather an environment which would be as close as possible to **living on a space station**. The experience will cost you \$2,000 per night but it’s definitely worth it!

adapted from www.digitaltrends.com

5.1. The author of the text

- A. encourages readers to stay in the **Space Suite**.
- B. describes a luxury room on a **space station**.
- C. complains about the bed in the **Space Suite**.

W powyższym tekście, który zachęca czytelników do zamieszkania w specjalnym apartamencie w hotelu w Zurychu, w którym gość hotelowy ma wrażenie przebywania w przestrzeni kosmicznej, znaleźć można liczne przykłady słownictwa z zakresu „przestrzeń kosmiczna”. Pomimo tego, że tekst głównie dotyczy zachęty do nocowania w tym apartamencie, nagromadzenie słownictwa specyficznego dla tematyki związanej z kosmosem jest zbyt duże i dlatego taki tekst nie mógłby się znaleźć na egzaminie w roku 2021.

Przeanalizujemy kolejny przykład tekstu z tego samego zadania i arkusza.

Tekst 2.

This year, for the first time ever, the International **Astronomical** Union will let the public decide on the names of ten distant **planets** that have been discovered recently. Anybody can write an email with their suggestions and explain why they’ve decided on these particular names. First, the jury will pick 50 names for each **planet**.

Then, these names will be presented on a website and everybody who wants to vote will be able to choose their favourites. Prizes will be given to the people who suggested the winning names. Interested? Visit the *nameexoworlds.org* website.

adapted from <http://kfor.com>

Powyższy tekst informuje czytelników o konkursie, który został zorganizowany w celu nazwania dziesięciu nowo odkrytych planet. Główna tematyka tego tekstu jednak nie dotyczy samego kosmosu – pojawiają się tu jedynie dwa słowa, wyróżnione w tekście, dotyczące przestrzeni kosmicznej. Ponadto słowa te są niemalże identyczne jak leksemy w języku polskim o takim samym znaczeniu. Ten tekst mógłby dotyczyć jakiegokolwiek konkursu i dlatego może być podstawą zadania sprawdzającego rozumienie tekstu nawet w 2021 roku.

Warto podkreślić, że sam fakt usunięcia tematu z listy zakresów tematycznych w wymaganiach egzaminacyjnych nie oznacza, że pojedyncze słowa z tego zakresu nie mogą pojawić się w zadaniach służących sprawdzeniu umiejętności rozumienia tekstów. Gdyby tak bardzo restrykcyjnie podchodzić do zakresów tematycznych, nie można byłoby w jakimkolwiek tekście dotyczącym na przykład życia szkolnego wykorzystać słów typu „nauczyciel”, „szkoła” itp., bo to też zakres tematyczny „system edukacji”, który nie występuje w wymaganiach egzaminacyjnych.

W części wymagań dotyczących **rozumienia ze słuchu** na poziomie podstawowym dodano zapis „w podstawowym zakresie” do wymagania szczegółowego 2.6 z podstawy programowej, czyli „rozdziela formalny i nieformalny styl wypowiedzi”. Treść tego punktu w wymaganiach egzaminacyjnych ma obecnie następujące brzmienie: „2.6) w podstawowym zakresie rozdziela formalny i nieformalny styl wypowiedzi”. W poziomie rozszerzonym przeniesiono zapis z poziomu podstawowego i w ten sposób powstał nowy punkt wymagania szczegółowego w brzmieniu: „rozdziela formalny i nieformalny styl wypowiedzi”. Jednocześnie usunięto na poziomie rozszerzonym zapis z wymagania 2., tj. „i telewizyjne w różnych warunkach odbioru”. Punkt ten ma teraz następującą treść: „2. Zdający rozumie ze słuchu teksty o różnorodnej formie i długości (np. rozmowy, dyskusje, wywiady, wykłady, komunikaty, instrukcje, wiadomości, audycje radiowe)”.

Podobne zmiany zaszły w wymaganiach szczegółowych dotyczących **rozumienia wypowiedzi pisemnych**. Wymaganie 3.7) zyskało następujące brzmienie: „w podstawowym zakresie rozdziela formalny i nieformalny styl wypowiedzi”. Tym samym dodano fragment „w podstawowym zakresie” do treści z podstawy programowej. Na poziomie rozszerzonym w tym samym zakresie wymagań szczegółowych przeniesiono poprzedni zapis z podstawy programowej. W związku

z tym w wymaganiach egzaminacyjnych pojawił się nowy zapis na tym poziomie: „3.2) rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi”.

W wymaganiach dotyczących **wypowiedzi ustnych** na poziomie podstawowym usunięto umiejętność 4.1.1) o treści: „wyjaśnia sposób obsługi prostych urządzeń (np. automatu do napojów, bankomatu)”. Na poziomie rozszerzonym usunięto wymagania szczegółowe 4.1) oraz 4.2) o treści: „4.1) wyjaśnia sposób obsługi bardziej skomplikowanych urządzeń oraz procedury postępowania (np. załatwianie spraw w instytucjach)” oraz „4.2) przedstawia w logicznym porządku argumenty za i przeciw danej tezie lub rozwiązaniu”. Równocześnie dodano wymaganie 4.1), które teraz ma następujące brzmienie: „stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji”.

Kolejne zmiany, tym razem w części dotyczącej **tworzenia wypowiedzi pisemnych**, to usunięcie niektórych form wypowiedzi, które nie będą sprawdzane na egzaminie maturalnym z języków obcych. Na egzaminie dojrzałości na poziomie podstawowym z języków obcych nowożytnych sprawdzana może być tylko umiejętność konstruowania wiadomości, e-maila oraz listu prywatnego. Na poziomie rozszerzonym testować można jedynie umiejętność tworzenia listu formalnego, rozprawki oraz artykułu. Przy czym warto podkreślić, że w zadaniu egzaminacyjnym, np. artykule, nadal może wystąpić konieczność opisanie przedmiotu, osoby bądź zjawiska, jednakże opis jako odrębna forma tekstu pisanego nie wystąpi na egzaminie maturalnym na poziomie rozszerzonym.

Oprócz tego na poziomie podstawowym usunięte zostało wymaganie 5.1.1) o treści: „1.1) wyjaśnia sposób obsługi prostych urządzeń (np. automatu do napojów, automatu telefonicznego)”, co było spójne z usunięciem podobnego zapisu w części odnoszącej się do wypowiedzi ustnej. Na poziomie rozszerzonym także usunięto zapis wymagania 5.1. o podobnej treści: „1) wyjaśnia sposób obsługi bardziej skomplikowanych urządzeń oraz procedury postępowania (np. załatwianie spraw w instytucjach), a jednocześnie dodano nowe wymaganie w to miejsce, czyli: „stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji”.

W części wymagań dotyczących **reagowania ustnego** na poziomie rozszerzonym **usunięto** wymagania 6.1)–6.5) o następującej treści:

„Uczeń spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

- 1) prowadzi negocjacje w trudnych sytuacjach życia codziennego (np. niezasłużone oskarżenie, spowodowanie szkody);
- 2) aktywnie uczestniczy w rozmowie i dyskusji (przedstawia opinie i argumenty, odpiera argumenty przeciwne);
- 3) komentuje, zgadza się lub kwestionuje zdanie innych uczestników dyskusji;

- 4) spekuluje na temat przyczyn i konsekwencji zdarzeń przeszłych i przyszłych;
- 5) wysuwa i rozważa hipotezy”.

Tym samym treść tego wymagania pozostała ograniczona do następującego zapisu: „Zdający reaguje ustnie w sposób płynny w różnorodnych, bardziej złożonych sytuacjach w zakresie wymagań określonych dla poziomu podstawowego”.

W części dotyczącej wymagań odnoszących się do **reagowania pisemnego** na poziomie podstawowym usunięto zapis: „i prosty list formalny”. Tym samym treść tego wymagania ma następujące brzmienie: „Zdający reaguje w formie prostego tekstu pisanego (np. e-mail, wiadomość, list prywatny) w typowych sytuacjach”. Na poziomie rozszerzonym usunięto z treści wymagania 7. jedną z form wypowiedzi, czyli sprawozdanie. W efekcie zapis tego wymagania przybrał następujący kształt: „Zdający reaguje w formie dłuższego, złożonego tekstu pisanego (np. list formalny) w sytuacjach formalnych i nieformalnych”.

Zmiany zaszły także w treści wymagań dotyczących **przetwarzania tekstu**. Na poziomie podstawowym główna zmiana dotyczy wykreślenia fragmentu: „audiowizualnych (np. filmach, reklamach)” z zapisu wymagania 8.1. zaczerpniętego z podstawy programowej. Zmiana taka wynika z tego, że podczas egzaminu nie ma możliwości sprawdzenia tej umiejętności. W konsekwencji treść tego zapisu w wymaganiach egzaminacyjnych przybrała następujący kształt: „przekazuje w języku obcym informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. wykresach, mapach, symbolach, piktogramach) oraz tekstach obcojęzycznych”. Na poziomie rozszerzonym w całości usunięte zostały wymagania 8.1)– 8.3), czyli:

- „1) streszcza usłyszany lub przeczytany tekst;
- 2) rozwija notatkę, ogłoszenie, nagłówki prasowe;
- 3) stosuje zmiany stylu lub formy tekstu”.

Tym samym zapis w wymaganiach egzaminacyjnych ma następującą treść: „8. Zdający przetwarza tekst **ustnie lub pisemnie. Zdający spełnia wymagania określone dla poziomu podstawowego”. W efekcie tej zmiany, na poziomie rozszerzonym, sprawdzane mogą być jedynie te same wymagania przedstawione dla poziomu podstawowego.

Zmiany dotyczą również wymagań 9.–11. z podstawy programowej dla poziomów IV.1.P i IV.1.R. W wymaganiach egzaminacyjnych, w stosunku do zapisów wspomnianej podstawy programowej, usunięto w całości punkty 10. i 11. czyli:

„10. Uczeń współdziała w grupie, np. w lekcyjnych i pozalekcyjnych językowych pracach projektowych.

11. Uczeń korzysta ze źródeł informacji w języku obcym (np. z encyklopedii, mediów, instrukcji obsługi) również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych”.

Co więcej, zmodyfikowano punkt 9. podstawy programowej, wykreślając z niego fragmenty odnoszące się do dokonywania przez ucznia/zdającego samooceny z użyciem portfolio językowego oraz samodzielnej pracy poprzez korzystanie ze słowników i stosowania innych technik.

Tym samym treść tego punktu uzyskała następujące brzmienie w wymaganiach egzaminacyjnych: „Zdający dokonuje samooceny i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. poprawianie błędów)”. Dokonywanie samooceny i samodzielna praca nad językiem stanowią w znacznej mierze kwintesencję kształcenia w zakresie języka obcego, jednakże podlegają ograniczonej możliwości sprawdzenia w formalnej sytuacji egzaminacyjnej. Zachowano zatem konieczność kształcenia w zakresie dokonywania samooceny i poprawiania błędów, które są umiejętnościami niezbędnymi na egzaminie chociażby w zadaniu sprawdzającym umiejętność tworzenia tekstu.

2.2. Analiza różnic w treści obydwu dokumentów na poziomie dwujęzycznym

W mniejszym stopniu zmiany dotknęły wymagań z podstawy programowej IV.2 dotyczącej poziomu dwujęzycznego na egzaminie. Niezmienione pozostały wymagania ogólne, a niektóre zapisy wymagań szczegółowych poddane zostały zmianom przedstawionym poniżej.

Jedną z pierwszych zmian w wymaganiach egzaminacyjnych w porównaniu z podstawą programową jest usunięcie kilku słów z punktu pierwszego szczegółowych wymagań egzaminacyjnych. Spośród wiedzy o krajach obszaru nauczanego języka wykreślono elementy historii sztuki, ekonomii oraz polityki. Z zapisu podanego w tym wymaganiu w nawiasie pozostały: elementy literatury, historii, geografii oraz socjologii.

W wymaganiu szczegółowym numer 3, dotyczącym rozumienia tekstów pisanych, dokonano szeregu zmian – między innymi ograniczono treść nagłówka wprowadzającego poszczególne podpunkty tego wymagania. Z jego zapisu wykreślono słowa „i specjalistyczne” oraz „instrukcje obsługi”. W wymaganiach egzaminacyjnych na 2021 rok treść wymagania 3. przybrała następujący kształt: „Zdający rozumie złożone wypowiedzi pisemne o różnorodnej tematyce, formie i długości (np. artykuły prasowe, teksty popularnonaukowe, recenzje, wywiady, teksty literackie)”. Z tego wymagania w całości **usunięto** podpunkt 13., który brzmiał: „13) rozpoznaje cechy gatunków literackich, doniesień prasowych, tekstów publicystycznych, popularnonaukowych i użytkowych”.

W wymaganiu 4. wskazującym na umiejętności dotyczące tworzenia wypowiedzi ustnych w całości usunięto podpunkt 4.5), w którym w podstawie programowej zakładano, że uczeń jest w stanie objaśnić sposób obsługi urządzeń lub procedury postępowania. Zmiana ta jest spójna z wymaganiami na poziomach podstawowym i rozszerzonym. W tych wymaganiach także usunięto podobne zapisy dotyczące wypowiedzi ustnych.

Podobnie jak na poziomie rozszerzonym, w wymaganiu 5. wykreślono, spośród form wypowiedzi wymaganych na poziomie dwujęzycznym, opowiadanie, sprawozdanie oraz recenzję. Tym samym na egzaminie na poziomie dwujęzycznym sprawdzana może być umiejętność tworzenia **listu formalnego, rozprawki, opisu** oraz **artykułu**. Oprócz tego w całości usunięto zapis wymagania 5.5., w którym określono, że uczeń potrafi objaśniać sposób obsługi określonych urządzeń oraz procedury postępowania. Są to zawężenia sprawdzanych treści spójne ze zmianami na niższych poziomach egzaminu maturalnego.

W zakresie reagowania ustnego (wymaganie 6.) zmiany nie były duże. Wykreślono z wymagania 6.11) słowa „skomplikowanych”. Jednocześnie usunięto przykłady trudnych sytuacji, w których sprawdzane byłoby prowadzenie negocjacji.

W wymaganiach zapis ten przybrał następującą treść: „11) prowadzi negocjacje, także w trudnych sytuacjach”.

Nieco większe zmiany zaszły w wymaganiu 8. dotyczącym przetwarzania ustnego lub pisemnego. Z nagłówka usunięto słowo „i nauki”, pozostawiając zapis: „Zdający przetwarza **ustnie lub pisemnie teksty z różnych dziedzin życia, o różnej długości i stopniu złożoności”. Co więcej, zmieniono treść wymagań 8.4) i 8.5.) W wymaganiu 8.4) fragment: „usłyszany lub przeczytany tekst”, został zastąpiony fragmentem: „fragment usłyszanego lub przeczytanego tekstu”. W porównaniu z podstawą programową w wymaganiu 8.5) zamiast sporządzania notatki z wykładu mamy w wymaganiach egzaminacyjnych umiejętność sporządzenia notatki z wysłuchanego tekstu. Natomiast w całości usunięto zapis wymagania 8.6), co oznacza, że na egzaminie dwujęzycznym nie będzie można sprawdzać umiejętności rozwijania notatki, ogłoszenia lub nagłówka prasowego.

Ponadto z wymagań egzaminacyjnych usunięto też fragmenty wymagania 9. oraz w całości wymagania 10. i 11. Zmiany dotyczą samooceny za pomocą portfolio językowego oraz technik samodzielnej pracy nad językiem. Ponadto usunięto zapisy dotyczące współdziałania w grupie oraz umiejętności korzystania ze źródeł informacji. Nie są to umiejętności sprawdzane na egzaminie i stąd w kontekście wymagań obowiązujących na egzaminie były sztuczne.

2.3. Zmiany w treści zakresu środków gramatycznych

Na wstępie należy zaznaczyć, że zakres środków gramatycznych nie został opublikowany w wymaganiach egzaminacyjnych, ponieważ dokument ten jest ogólny i taki sam dla wszystkich języków obcych nowożytnych reprezentowanych na egzaminie maturalnym. Zakres środków dla poszczególnych języków obcych jest dostosowany i może być inny dla każdego języka, gdyż uwzględnia różny poziom trudności poszczególnych struktur gramatycznych oraz specyfikę danego języka.

Z tego powodu zakres środków gramatycznych publikowany jest w *Informatorach o egzaminie maturalnym z poszczególnych języków obcych od roku szkolnego 2014/2015*.

Zmiany w zakresie środków gramatycznych zostały wprowadzone po to, by, ograniczyć treści, które mogą być sprawdzane na egzaminie. Głównym modyfikacją przyświecała idea wykreślenia struktur gramatycznych, które są wprowadzane w ostatnich etapach nauki w szkole ponadgimnazjalnej. Powodem zawężenia tych zagadnień jest fakt, że są zbyt zaawansowane na dany poziom znajomości językowej lub nie są powszechnie stosowane w rzeczywistości językowej dotyczącej danego obszaru językowego.

Na poziomie **podstawowym** wykreślono z listy środków gramatycznych następujące treści:

- czas **Present Perfect Continuous**;
- czas **Future Continuous**;
- zaimki nieokreślone: **either – or, neither – nor**;
- zdania **podrzędnie złożone przyczyny** z wykorzystaniem **as**, np. "As it was quite late, we went straight home";
 - zdania wyrażające przypuszczenie, np. z wykorzystaniem konstrukcji:
 - **it's time**, np. "It's (high) time he found a job";
 - **would rather**, np. "I would rather (not) go there";
- konstrukcja **have/get something done**, np. "He had his room painted yesterday. I must get it done tomorrow".

Na poziomie **rozszerzonym** usunięto następujące zagadnienia:

- czasownik modalny **shall** w następującym znaczeniu – "The management shall not be responsible for damage to personal property" (**pozostawiono użycie** w przypadkach **oferowania** lub **proponowania**, np. "Shall we go to the seaside this weekend? Shall I help you? What shall we do?");
- czasownik **would** w kontekście czynności, która zwyczajowo wykonywana była w przeszłości, np. „When at my grandmother's, I would always have toast with peanut butter for breakfast" (pozostawiono użycie w następujących przypadkach: "It would be a good idea. Would you like some tea? I wouldn't like to be in his place");

- czas **Present Continuous** z przysłówkiem częstotliwości **always**;
- czas **Future Perfect Continuous**;
- **tryb łączący**, np. "I suggest that you bring your own towel. I insist that you help me with this project".
- spójniki **supposing, providing/provided that, whereas**;
- **zdania z podmiotem it** w następującym kontekście: „It was only last week that he was awarded that prize”;
- **zdania z podmiotem there** w użyciu z konstrukcją **be bound**, np. "There are bound to be problems”;
- **zdania podrzędnie złożone dopełnieniowe** typu: "All I did was (to) send him an apology”;
- **zdania podrzędnie złożone porównawcze** typu: "She speaks several languages, as do her parents”;
- **zdania warunkowe mieszane**;
- zdania wyrażające życzenie, preferencje lub przypuszczenie typu **suppose/supposing**, np. "Suppose you had a choice, what option would you go for?”;
- **konstrukcje bezokolicznikowe** typu: "They were about to leave when I arrived”;
- **inwersja stylistyczna** i inne **formy emfatyczne**.

Na poziomie **dwujęzycznym** zredukowano struktury gramatyczne o następujące zagadnienia:

- zdania w mowie zależnej niewymagające zmiany czasów;
- zdania podrzędnie złożone porównawcze typu: "He looks as if he's tired”;
- inwersja stylistyczna i inne formy emfatyczne w tym w:
 - w zdaniach warunkowych, np. "Had I known about your illness, I wouldn't have bothered you”.
 - zastosowanie **do i did**, np. "You do look nice today. I did tell you”.

Warto podkreślić, że wymienione powyżej struktury nie mogą być zastosowane w zadaniach sprawdzających umiejętność stosowania środków językowych. Z drugiej strony, w tekstach na rozumienie ze słuchu oraz rozumienie tekstów pisanych mogą wystąpić środki gramatyczne wykreślone z listy struktur, jednakże z jednym zastrzeżeniem – znajomość takich środków nie będzie warunkowała poprawnego rozwiązania zadań egzaminacyjnych.

2.4. Zmiany w formule egzaminu

Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 16 grudnia 2020 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 wniosło kilka kluczowych zmian w samej formule egzaminu. Wzorem ubiegłego roku szkolnego egzamin będzie

przeprowadzany wyłącznie w części pisemnej. W drodze wyjątku do egzaminu w części ustnej będą dopuszczeni absolwenci, którzy aplikują na uczelnię zagraniczną i w procesie rekrutacji są zobowiązani do przedstawienia wyniku z części ustnej egzaminu z języka angielskiego. Ponadto z takiej możliwości będą mogli też skorzystać absolwenci, którzy są zobowiązani do przystąpienia do części ustnej egzaminu maturalnego z języka obcego nowożytnego w celu zrealizowania postanowień umowy międzynarodowej.

W bieżącym roku szkolnym absolwenci nie będą mieli obowiązku przystąpienia do egzaminu z co najmniej jednego przedmiotu dodatkowego. Z drugiej strony, będą mogli przystąpić do nie więcej niż sześciu przedmiotów dodatkowych.

Natomiast zmianie nie ulegnie formuła egzaminu pisemnego z języków obcych. Liczba oraz typ zadań pozostaną takie same jak dotychczas. W dalszym ciągu za bezbłędne rozwiązanie wszystkich zadań w arkuszu zdający będzie mógł otrzymać 50 punktów. Zmiany będą dotyczyć typów tekstów, które będą mogły być podstawą do stworzenia zadań egzaminacyjnych. Dodatkowo konsekwencją obniżenia oczekiwanego poziomu biegłości językowej, w odniesieniu do umiejętności produktywnych będzie obniżenie wymagań podczas oceny zakresu środków językowych w wypowiedzi pisemnej. Wraz z przygotowaniem aneksów do *Informatorów maturalnych* okaże się, na czym dokładnie polegać będzie obniżenie wspomnianych wymagań.

2.5. Wpływ zmian na proces nauczania oraz przygotowania uczniów do egzaminu

W tym miejscu należy przypomnieć, że zmiany przedstawione powyżej są jednorazowe i mają dotyczyć egzaminu w roku 2021. Jednakże nie jest pewne, jak sytuacja epidemiczna będzie przedstawiała się w kolejnych latach i czy obecne zmiany nie zostaną kiedyś jeszcze wprowadzone.

W obliczu zmian wielu nauczycieli zadaje sobie pytanie, w jaki sposób wprowadzenie zmian wpływa na ich pracę jako edukatorów. Warto podkreślić, **że wymagania egzaminacyjne nie zastępują podstawy programowej, która w dalszym ciągu jest dokumentem obowiązującym nauczycieli podczas pracy z uczniami. Wymagania egzaminacyjne wskazują jedynie, jaki zakres materiału z podstawy programowej może być sprawdzany podczas egzaminu.**

Nauczyciele zastanawiają się, czy wprowadzenie wymagań egzaminacyjnych wpływa na sposób przygotowania do egzaminu?

Fakt nieujęcia w wymaganiach egzaminacyjnych wymagań z podstawy programowej nie oznacza, że nie należy ich kształtować w pracy z uczniami. Sygnalizuje jedynie,

że przeprowadzając powtórki tuż przed egzaminem, można pominąć powtarzanie wiadomości i umiejętności nieobjętych wymaganiami egzaminacyjnymi. Jednocześnie warto pamiętać, żeby te umiejętności kształtować na wcześniejszych etapach nauki, aby uczniowie mieli szansę osiąść wiedzę oraz umiejętności zapisane w podstawie programowej, ale pominięte w wymaganiach egzaminacyjnych. Tak więc wymagania egzaminacyjne mogą wskazywać materiał, który warto powtórzyć tuż przed egzaminem.

Wymagania egzaminacyjne w żaden sposób nie ograniczają nauczycieli i uczniów co do zakresu rozszerzania treści, które uznają za szczególnie interesujące lub ważne. Podczas samodzielnego przygotowania się do egzaminu uczeń może dobierać sobie materiał zgodnie ze swoimi zainteresowaniami lub potrzebami.

Wprowadzenie wymagań egzaminacyjnych nie wiąże się z koniecznością wprowadzenia nowych treści nauczania czy wykorzystania nowych technik nauczania. Wszystkie wiadomości i umiejętności zapisane w wymaganiach egzaminacyjnych mają swoje źródło w podstawie programowej. W związku z tym nie należy obawiać się konieczności kształcenia nowych, nieobjętych podstawą programową treści, a co za tym idzie wykorzystania nowych środków dydaktycznych. Warto rozbudowywać techniki nauczania i korzystać z nowych osiągnięć metodycznych, aby uczniowie w obecnej, nietypowej sytuacji edukacyjnej byli w stanie zdobyć wiedzę oraz umiejętności przewidziane podstawą programową. Można korzystać z ogólnodostępnej bazy ćwiczeń, zadań interaktywnych, które pojawiają się na wielu, często znanych stronach internetowych. Liczba ćwiczeń z języka angielskiego dostępnych na takich stronach może pozytywnie zaskakiwać. Warto skorzystać z tak bogatej bazy ćwiczeń, które uczeń może wykorzystywać samodzielnie.

Przygotowując uczniów do egzaminu, warto rozbudowywać zakres środków językowych, którymi się posługują i będą z nich korzystać w sytuacji egzaminacyjnej. Wskazane jest utrwalenie słownictwa intencyjnego, np. *advise/give advice, apologize, criticize, recommend, encourage* itp. Jest to szczególnie przydatne podczas rozwiązywania zadań, które sprawdzają umiejętność określenia intencji autora tekstu w zadaniach dotyczących rozumienia tekstów słuchanych i pisanych. Oprócz tego wskazane jest powtórzenie kluczowej leksyki z wymaganych zakresów tematycznych, a także struktur gramatycznych niezbędnych do konstruowania poprawnych wypowiedzi pisemnych oraz określonych w wymaganiach egzaminacyjnych.

Kształtując umiejętności uczniów niezbędne do zdania egzaminu maturalnego, warto też korzystać z zadań egzaminacyjnych przygotowanych przez Centralną Komisję Egzaminacyjną. Mogą one posłużyć do utrwalania słownictwa oraz struktur gramatycznych oraz sprawdzenia, w jakim stopniu uczniowie opanowali umiejętności szczegółowe z wymagań egzaminacyjnych. Analizując odpowiedzi do zadań

zamkniętych, dobrym pomysłem jest zachęcanie uczniów do wnikliwej analizy powiązań między tekstem a zadaniem na nim opartym. Wskazane jest, aby uczeń, podając prawidłową odpowiedź, wyszczególnił który fragment tekstu zawiera informację służącą do wyboru poprawnej odpowiedzi. Co więcej, pomocna jest analiza rozwiązań nieprawidłowych, podczas której uczniowie, opierając się na tekście, uzasadniają powody odrzucenia pozostałych opcji odpowiedzi. Jednocześnie warto podkreślać na przykładach zadań egzaminacyjnych, żeby udzielając odpowiedzi do zadań, nie kierować się pozornym podobieństwem słów/zwrotów z zadaniami oraz tekstu.

Teksty do zadań egzaminacyjnych mogą być podstawą wprowadzania trudniejszego słownictwa i samodzielnej pracy ze słownikiem. Na przykład uczniom, którzy wykazują się dobrą znajomością struktur leksykalno-gramatycznych, można zaznaczyć trudniejsze fragmenty tekstu, a następnie wymagać zastąpienia ich wyrazami bliskoznacznymi. W ten sposób tekst do zadania maturalnego mógłby posłużyć jako wyzwanie dla uczniów przygotowujących się do egzaminu. Do takiego zadania mógłby posłużyć tekst będący transkrypcją do zadania 3.4. w arkuszu egzaminacyjnym na poziomie podstawowym wykorzystanym w maju 2019 roku:

*A 20-year-old woman **witnessed a robbery** at a fast-food restaurant in New Orleans. At the time she was waiting for an interview to get a job there. According to the **statement** from the police, the **suspect grabbed** some money from the open cash register and ran towards the door. The restaurant manager tried to block the exit but the **thief** got out. And that's when the woman **went into action**. She caught the robber outside and held him until the police arrived. The manager was so impressed that he **hired** the brave young woman **at once**.*

Przygotowując uczniów do egzaminu dojrzałości z języka angielskiego, warto przeanalizować sprawozdania z egzaminu maturalnego publikowane każdego roku po egzaminie. Zwraca się tam szczególną uwagę na umiejętności, które nie zostały w wystarczającym stopniu opanowane przez absolwentów szkół ponadgimnazjalnych. Szczególnie przydatna może okazać się część zawierająca wnioski po egzaminie, które warto wdrożyć, pracując z uczniami podczas powtórek do egzaminu.

Na koniec warto przypominać uczniom o uważnym czytaniu poleceń. Analiza rozwiązań uczniowskich wskazuje niejednokrotnie, że abiturienti przed przystąpieniem do rozwiązania zadań na egzaminie nie przeanalizowali dokładnie polecenia. Szczególnie jest to widoczne w zadaniach sprawdzających umiejętność tworzenia wypowiedzi pisemnej. Uczniowie, redagując wypowiedź pisemną, nie odnosili się często do podpunktów polecenia, pomijając lub realizując je jedynie szczątkowo. Bardzo często zdający wydają się nie znać różnicy między opisem miejsca a opinią o tym miejscu. Należy więc podkreślać, podczas przygotowania do egzaminu, co oznaczają tak fundamentalne określenia – jak opis czy opinia.

2.6. Planowane działania po wprowadzeniu wymagań egzaminacyjnych

W związku z wprowadzonymi zmianami w najbliższych miesiącach przeprowadzono i zaplanowano szereg działań dotyczących egzaminów:

- do 23 grudnia 2020 – opublikowanie harmonogramu egzaminów przez dyrektora CKE;
- do 31 grudnia 2020 – opublikowanie przez CKE aneksów do *Informatorów o egzaminach...*;
- grudzień 2020 – styczeń 2021 – przeprowadzenie szkoleń dla nauczycieli konsultantów, doradców metodycznych oraz nauczycieli praktyków, dotyczących zmian wynikających z wprowadzenia wymagań egzaminacyjnych;
- grudzień 2020 – maj 2021 – szkolenia organizowane przez okręgowe komisje egzaminacyjne dla egzaminatorów sprawdzających prace egzaminacyjne, dotyczące sprawdzania prac egzaminacyjnych w roku 2021;
- marzec 2021 – próbny egzamin ósmoklasisty i próbny egzamin maturalny;
- maj 2021 – egzamin maturalny oraz egzamin ósmoklasisty.

Działania dotyczące egzaminów w roku 2022 i w kolejnych latach będą podejmowane w przyszłości, z uwzględnieniem sytuacji epidemicznej.

Bibliografia

- 1) *Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 16 grudnia 2020 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19:*
<https://www.gov.pl/attachment/8cac1c20-9892-4f05-ba3a-ff3f3658cfcfcd>
- 2) *Uzasadnienie do rozporządzenia:*
<https://www.gov.pl/attachment/7aca1735-2274-44fd-84ca-2baddabaefbb>
- 3) *Zmiany na egzaminie ósmoklasisty i egzaminie maturalnym w 2021 r.:* <https://www.gov.pl/web/edukacja/zmiany-na-egzaminie-osmoklasisty-i-egzaminie-maturalnym-w-2021-r>
- 4) *Wymagania egzaminacyjne – prekonsultacje zakończone:* <https://www.gov.pl/web/edukacja/wymagania-egzaminacyjne-prekonsultacje-zakonczone>
- 5) *Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla przedmiotu język obcy nowożytny.*
- 6) *Wymagania egzaminacyjne dotyczące egzaminu maturalnego w roku szkolnym 2020/2021.*
- 7) *Informator o egzaminie maturalnym z języka angielskiego od roku szkolnego 2014/2015*
- 8) *Arkusz maturalny z języka angielskiego na poziomie podstawowym w maju 2020 roku.*
- 9) *Arkusz maturalny z języka angielskiego na poziomie podstawowym w maju 2019 roku.*

